

<https://doi.org/10.31891/PT-2025-2-23>

УДК 37.062.2

Оксана ХУРТЕНКО

кандидат психологічних наук, доцент,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

<https://orcid.org/0000-0002-2498-1515>

e-mail: kseniaxyrtenko@gmail.com

ЧИННИКИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті здійснюється теоретичне вивчення проблематики мотиваційного забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Охарактеризовано мотивацію як багатofакторне, динамічне утворення, що формується під впливом як внутрішніх особистісних чинників, так і соціально-педагогічного контексту.

Доведено, що навчальна діяльність є полімотивованою, оскільки активність учня має різні джерела. Проаналізовано види джерел активності: внутрішні, зовнішні та індивідуальні.

Зазначено, що до основних характеристик навчальної мотивації відносять стійкість та динамічність. Домінуючі внутрішні мотиви визначають стійкість навчальної мотивації, ієрархію її основних підструктур. Соціальні мотиви зумовлюють постійну динаміку спонукань.

Наведено результати дослідження мотивації навчальної діяльності студентів. Виявлено структуру, динаміку та зміну ієрархії мотивів навчальної діяльності студентів у процесі навчання.

Ключові слова: студентська молодь, мотиваційна готовність, мотивація учіння, розвиток мотивації навчальної діяльності, чинники мотивації учіння, структура та ієрархія мотивів навчальної діяльності.

Oksana KHURTENKO

Vinnitsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University

FACTORS OF MOTIVATION OF ACADEMIC ACTIVITIES OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article provides a theoretical study of the issues of motivational support of the educational process in higher education institutions. Motivation is characterized as a multifactorial, dynamic formation that is formed under the influence of both internal personal factors and the socio-pedagogical context.

It is proven that educational activity is polymotivated, since the student's activity has different sources. The types of sources of activity are analyzed: internal, external and individual.

It is noted that the main characteristics of educational motivation include stability and dynamism. Dominant internal motives determine the stability of educational motivation, the hierarchy of its main substructures. Social motives determine the constant dynamics of incentives.

The results of the study of the motivation of students' educational activity are presented. The structure, dynamics and change in the hierarchy of motives of students' educational activity in the learning process are revealed.

Keywords: student youth, motivational readiness, learning motivation, development of motivation for educational activity, factors of learning motivation, structure and hierarchy of motives of learning activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

У сучасних умовах реформування системи вищої освіти в Україні особливої актуальності набуває питання підвищення ефективності навчального процесу, яке нерозривно пов'язане з рівнем мотивації студентів до навчальної діяльності. Мотивація виступає не лише внутрішнім рушієм навчальної активності, а й ключовим чинником формування особистісних якостей, розвитку самостійності, критичного мислення, здатності до професійного самовдосконалення. Вона забезпечує стійкий інтерес до знань, прагнення досягати високих результатів, долати труднощі у процесі навчання.

Водночас, в умовах соціально-економічної нестабільності, цифровізації освітнього простору, трансформації ціннісних орієнтацій молоді, спостерігається тенденція до зниження рівня навчальної мотивації студентів, особливо на старших курсах. Зростає розрив між зовнішніми стимулами (наприклад, прагнення отримати диплом чи матеріальну винагороду) та внутрішньою мотивацією до самореалізації, пізнання, творчої діяльності. Цей дисбаланс негативно позначається на якості засвоєння знань, когнітивній активності, участі у науково-дослідній роботі, ініціативності студентів у навчальному процесі.

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері психології, педагогіки та освітнього менеджменту, які присвячені проблемам мотивації, залишаються недостатньо з'ясованими:

- особливості прояву мотиваційних чинників у різних соціально-культурних контекстах;
- вплив індивідуально-психологічних характеристик студентів на мотиваційні пріоритети;
- динаміка змін мотиваційної структури протягом періоду навчання у закладі вищої освіти;
- роль викладача як фасилітатора та модератора мотиваційного впливу;
- ефективність застосування інтерактивних, компетентнісно орієнтованих і цифрових методів навчання у контексті формування сталого інтересу до освітньої діяльності.

Відсутність комплексного підходу до систематизації та аналізу провідних мотиваційних чинників, які детермінують навчальну активність студентів закладів вищої освіти (ЗВО), знижує ефективність

розробки педагогічних стратегій і методик, спрямованих на підтримання та розвиток внутрішньої мотивації.

Таким чином, проблема мотиваційного забезпечення навчальної діяльності студентів потребує подальшого глибокого наукового осмислення, що передбачає інтеграцію міждисциплінарних підходів, вивчення емпіричних даних, а також розробку практичних рекомендацій щодо оптимізації освітнього процесу з урахуванням мотиваційних детермінант студентської поведінки.

Аналіз досліджень та публікацій

Аналіз сучасної наукової літератури свідчить про зростання інтересу дослідників до проблематики мотиваційного забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Зокрема, дослідники акцентують увагу на диференціації мотиваційних чинників, динаміці їх змін упродовж навчання, а також на взаємозв'язку між мотивацією, особистісними рисами студентів і умовами освітнього середовища.

У низці емпіричних досліджень (Гладкова, 2019; Кузікова, Пухно, 2024) встановлено, що внутрішня мотивація – інтерес до змісту навчальної діяльності, прагнення до самореалізації, самовдосконалення та пізнання – корелює з вищими академічними результатами, адаптивністю до навчального навантаження, а також психологічною стійкістю студентів [3; 11]. У той час як зовнішня мотивація (отримання соціального статусу, матеріальні заохочення, очікування з боку батьків або викладачів) виявляється менш стабільною та менш ефективною в довгостроковій перспективі.

Зазначимо, що О. Кобець і О. Хуртенко [8] визначили структурні зв'язки різних компонентів мотиваційної сфери та сфери здібностей шляхом виявлення зв'язку структур здібностей та мотивацій у порівнянні з успішністю навчальної діяльності, виявили залежність між самооцінкою суб'єкта та структурою його мотиваційної сфери.

Особливу увагу вчені приділяють динаміці мотиваційних установок упродовж навчання у ЗВО. За результатами дослідження, проведеного на базі кількох університетів (Кубай, 2020), простежується зміна провідних мотивів залежно від курсу навчання: на першому курсі переважає мотивація досягнення та соціального самоствердження, на старших курсах – мотиви професійної реалізації та самоосвіти [10]. Це свідчить про необхідність цілеспрямованої педагогічної підтримки мотиваційного розвитку студентів на кожному етапі здобуття вищої освіти.

Значна кількість публікацій присвячена вивченню психологічних і соціально-педагогічних детермінант навчальної

мотивації. Зокрема, автори підкреслюють важливість сформованості навичок самоорганізації, усвідомлення професійних перспектив, емоційної залученості у навчальний процес як чинників підвищення мотиваційної активності (В. Климчук, 2004; О. Лавринюк, В. Кириченко, 2023) [7; 12].

Важливою умовою підтримки стійкої навчальної мотивації є особистісно орієнтована взаємодія між викладачем і студентом, що базується на довірі, визнанні суб'єктності студента, застосуванні активних і інтерактивних методів навчання, а також створенні мотиваційно сприятливого середовища. Так, дослідження R. Ryan і E. Deci [17] засвідчують ефективність автономно підтримувального стилю викладання, який сприяє формуванню внутрішньої мотивації шляхом задоволення базових психологічних потреб – у компетентності, автономії та приналежності.

Ряд авторів Н. Бурмас, Л. Бойко, І. Бекус та М. Кирилів [2] стверджують, що у процесі усвідомлення мотиви поведінки ранжуються згідно певної ієрархії: одні з них у загальній структурі мотиваційної сфери займають більш значуще, інші – менш значуще становище. У одних людей домінуючі мотиви мають відносно стійкий характер – виникає стійка ієрархічна структура, в інших вони легко змінюються під впливом зовнішніх умов, у таких випадках говорять про відсутність стійкої ієрархії.

Таким чином, сучасні наукові джерела висвітлюють мотивацію як багатофакторне, динамічне утворення, що формується під впливом як внутрішніх особистісних чинників, так і соціально-педагогічного контексту. Вони також підтверджують потребу у створенні педагогічних умов, здатних підтримувати й розвивати мотиваційну сферу студентів упродовж усього періоду навчання у ЗВО.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у вивченні структури та ієрархії мотивів навчальної діяльності студентів на різних курсах навчання.

Виклад основного матеріалу

Мотивація один із ключових компонентів у структурі особистості, оскільки служить свого роду спонукачем до діяльності [5]. Навчальна мотивація окреслюється як окремий вид мотивації, включений у певну діяльність, в даному випадку діяльність учіння, навчальну діяльність. Вона являє собою систему мотивів, що включає пізнавальні потреби, цілі, інтереси, прагнення, ідеали, мотиваційні

установки, які надають їй активний і спрямований характер, входять до структури і визначають її змістовно-сміслові особливості [16].

Навчальна мотивація визначається цілим рядом специфічних факторів:

- характером освітньої системи;
- організацією педагогічного процесу у освітньому закладі;
- особливостями самого учня (стать, вік, рівень інтелектуального розвитку та здібностей, рівень домагань, самооцінка, характер взаємодії з іншими учнями тощо);
- особистісними особливостями вчителя (викладача) та насамперед системою його відносин до учня, до педагогічної діяльності; специфікою навчального предмета [9].

О. Молчанюк та О. Бабакіна [13] стверджують, що навчальна діяльність є полімотивованою, оскільки активність учня має різні джерела. Прийнято виділяти три види джерел активності: внутрішні, зовнішні, індивідуальні.

До внутрішніх джерел навчальної мотивації відносяться пізнавальні та соціальні потреби (прагнення соціально ухвалених дій і досягнень).

Зовнішні джерела навчальної мотивації визначаються умовами життєдіяльності учня, до якого належать вимоги, очікування та можливості. Вимоги пов'язані з необхідністю дотримання соціальних норм поведінки, спілкування та діяльності. Можливості – це об'єктивні умови, які необхідні розгортання навчальної діяльності (наприклад, наявність підручників, бібліотеки).

Серед особистих джерел активності, що мотивують навчальну діяльність, можна виділити інтереси, потреби, установки, зразки та стереотипи, які зумовлюють прагнення до самовдосконалення, самоствердження та самореалізації у навчальній та інших видах діяльності.

Взаємодія внутрішніх, зовнішніх та особистих джерел навчальної мотивації впливає на характер навчальної діяльності та її результати. Відсутність одного з джерел призводить до переструктурування системи навчальних мотивів або їхньої деформації. Усі мотиви, що зумовлюють навчальну діяльність, не існують у ізолюваному вигляді. Вони перебувають у постійному і тісному взаємозв'язку одне з одним.

Навчальні мотиви різняться не тільки за змістом, а й за мірою їх усвідомленості. Одні мають основне значення у стимулюванні навчальної діяльності, інші – додаткове. До основних характеристик навчальної мотивації відносять стійкість та динамічність. Домінуючі

внутрішні мотиви визначають стійкість навчальної мотивації, ієрархію її основних підструктур. Соціальні мотиви зумовлюють постійну динаміку спонукань, які вступають у нові відносини один з одним.

Навчально-професійна мотивація – один із приватних видів мотивації, включеним у навчальну діяльність. Будучи першим компонентом у структурі навчальної діяльності, мотивація є істотною характеристикою, передусім, самого суб'єкта діяльності.

О. Керекеша [6] зазначає, що під час навчання у ЗВО формується міцна основа професійної діяльності. Освоєння професії – досить довгий і складний процес, що має внутрішні закономірності та якісно своєрідні етапи. Особливого значення у становленні людини як професіонала має період початкового входження у навчально-професійну діяльність. Особливу роль цьому етапі грає мотивація. Оскільки, від того, наскільки сильно мотивований студент у здобутті професії, залежить його подальше навчання.

У мотивації навчальної діяльності студентів відмінною особливістю є те, що навчальний і професійний компоненти мотивації постійно поєднуються один з одним.

Тому Н. Атаманчук [1] стверджує, що в структурі учіння можна виділити власне мотиви учіння та професійні мотиви як «внутрішні спонукання, що визначають спрямованість активності людини у професійній поведінці в цілому та орієнтації людини на різні сторони самої професійної діяльності».

Під професійними мотивами розуміють «мотиви, які спонукають суб'єкта до вдосконалення своєї діяльності – її методів, засобів, форм, методів», «мотиви зростання, реалізують у діяльності спрямованість на виробництво, а не на споживання» [14].

І. Зайцева [4] визначила, що стосовно навчальної діяльності студентів у системі вузівської освіти під професійною мотивацією розуміється сукупність факторів та процесів, які, відбиваючись у свідомості, спонукають та спрямовують особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності. Професійна мотивація постає як внутрішній рушійний чинник розвитку як професіоналізму, а й особистості загалом, оскільки лише на основі її високого рівня формування, можливий ефективний розвиток професійної освіченості та культури особистості.

Мотивація навчальної діяльності у ЗВО, на думку О. Хуртенко [15], включає дві групи мотивів: навчально-професійні та соціальні. Кожна з цих груп у своєму становленні проходить три рівні (від нижчого до найвищого). Наприклад, навчально-професійні мотиви вибудовуються так: широкий навчально-професійний; навчально-

професійний; мотив професійної самоосвіти. Рівні становлення соціальних мотивів навчально-професійної діяльності у ЗВО: широкий соціальний мотив, вузький соціальний, позиційний мотив, мотиви професійного співробітництва.

До кінця навчання у ЗВО у старшокурсників під впливом системи навчально-виховної роботи ЗВО з групи навчально-професійних мотивів мають скластися мотиви професійної самоосвіти, а з групи соціальних мотивів – мотиви професійної співпраці.

При дослідженні у студентів мотивації навчання у ЗВО було встановлено, що загалом за вибіркою навчальний мотив «Отримання диплому» найбільш є значущим для 56,5% студентів. Це свідчить про переважання навчальної мотивації над професійною.

Мотив «Отримання знань» виявився більш значущим для третини опитаних студентів, що свідчить про наявність у них активного прагнення набути знання, допитливості.

Мотив «Опанування професією» найбільш значимий для 11,5% студентів, що дозволяє говорити про слабке прагнення студентів до оволодіння професійними знаннями та формування професійно важливих якостей.

Якщо розглядати динаміку кожного з мотивів, то виходить наступне:

- мотив «Отримання знань» планомірно підвищується від першого до третього курсу, де має найвище серед усіх мотивів значення, а на 4 курсі падає приблизно на рівень першого;
- мотив «Опанування професією» на всіх курсах серед інших мотивів має найнижчі значення, а в динаміці – трохи вище на третьому та найнижчому – на четвертому;
- мотив «Отримання диплома» має найвище значення на 2 курсі, у поступовій динаміці варіюється, тобто від 1 курсу до 2 підвищується, потім до 3 курсу знижується і підвищується до 4 курсу, але не досягає рівня другого курсу.

Аналізуючи всі отримані результати за методикою «Мотивація навчання у ЗВО» можна зробити такі висновки:

- мотив «Опанування професією» виражений слабо у всіх піддослідних;
- мотив «Придбання знань» найбільш яскраво виражений у студентів 3 курсу та відображає прагнення до оволодіння новими теоретичними та практичними знаннями, допитливість, бажання вивчати щось нове та невідоме;

– мотив «Отримання диплома» домінує на 2 курсі, але в ході всього навчання має 2 пікові точки – це 2 та 4 курс, тобто середина та кінець навчання.

Перейдемо до інтерпретації результатів, отриманих за методикою «Вивчення мотивів навчальної діяльності», де студентам пропонувалося 16 мотивів, кожен із яких слід оцінити за рівнем значущості від 1 до 7 балів. Обробка результатів проводилася шляхом визначення частоти називання мотивів у числі найбільш значущих по всій вибірці. З отриманих результатів визначалося рангове місце мотиву, що дозволило побудувати ієрархію мотивів за кожним курсом і загалом за вибіркою. Для аналізу було обрано п'ять найбільш значних мотивів навчальної діяльності.

Загальна картина значимих мотивів виявилася однаковою студентів всіх курсів, проте у межах кожного курсу вона змінювалася.

Динаміка мотиву «Отримання диплому» аналогічна результатам попередньої методики: від 1 до 2 курсу поступово зростає, потім на 3 курсі знижується, а на 4 курсі він знову стає провідним.

Навчальний мотив «Успішно вчитися, скласти іспити на «добре» і «відмінно» від 1 до 2 курсу знижується, на 3 виходить із «п'ятірки» значних, але в останньому курсі знову утворюється третьому місці.

Матеріальний мотив «Постійно отримувати стипендію», знижуючись, зникає з найбільш значимих на 2 курсі, потім виходить на першому плані на третьому курсі і до закінчення навчання знову знижується.

Навчально-професійний мотив «Придбати міцні, глибокі знання» коливається у процесі навчання з 3 на 5 місце, залишаючись у групі значимих.

Професійний мотив «Стати висококваліфікованим фахівцем», перебуваючи на 1 курсі на першому місці, не виходить із трійки пріоритетних у процесі навчання.

Професійний мотив «Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності» проявляється у категорії «значимих» лише на 3 курсі.

Аналізуючи мотиви, що найчастіше вибираються, ми дійшли до висновку, що у навчальній діяльності для сучасних студентів актуальні як зовнішні мотиви, так і внутрішні, оскільки для них є важливим як постійне здобуття стипендії та здобуття диплома, так і набуття знань, успішне навчання та професійна діяльність надалі.

Вагомість мотиву «придбання знань» говорить про пізнавальну мотивацію студентів, орієнтацію на отримання міцних професійних знань і практичних умінь.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, становлення мотивації є не просте зростання позитивного або посилення негативного ставлення до учіння, а ускладнення структури мотиваційної сфери та спонукань, що входять до неї, поява нових, більш зрілих, іноді суперечливих відносин між ними.

Формування адекватної освітньої мотивації може не тільки забезпечити успіх професійної підготовки студента, а й сприяє напряму його активності в русло саморозвитку і самореалізації. Від ступеня сформованості професійної мотивації залежить не лише успішність навчання, професійного та особистісного розвитку студентів, а й їхня професіоналізація та соціалізації після закінчення ЗВО.

Перспективи подальших розвідок передбачаються в декількох напрямках.

По-перше, перспективним вбачається поглиблене вивчення внутрішньої структури навчальної мотивації студентів із врахуванням міжособистісних, когнітивних та емоційно-вольових компонентів. Це дозволить уточнити механізми формування сталого інтересу до навчання і розробити ефективні стратегії його підтримки

По-друге, потребує подальшого аналізу вплив цифрового освітнього середовища на мотиваційну сферу студентів, зокрема в умовах дистанційного або змішаного навчання. Важливо дослідити, як технології змінюють структуру мотиваційних пріоритетів, особливо у представників покоління Z.

По-третє, доцільним є проведення порівняльних досліджень мотивації студентів різних спеціальностей, рівнів підготовки (бакалаврат, магістратура), форм навчання (денна, заочна) та типів ЗВО (класичні університети, технічні, педагогічні тощо). Це дозволить виокремити специфічні чинники та адаптувати психолого-педагогічні засоби стимулювання мотивації до конкретних навчальних контекстів.

Окремої уваги заслуговує розроблення практико-орієнтованих програм формування і підтримки навчальної мотивації у студентів, які базуватимуться на засадах особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

Таким чином, подальші наукові розвідки у цьому напрямі мають бути міждисциплінарними, емпірично обґрунтованими та

спрямованими на удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти з урахуванням індивідуальних мотиваційних потреб сучасної студентської молоді.

Література

1. Атаманчук Н.М. Розвиток у студентської молоді мотивації до навчання. *Бочаровські читання*. Харків. 2018. С. 19-22.
2. Бурмас Н.І., Бойко Л.А., Бекус І.Р., Кирилів М.В. Дослідження навчальної мотивації у студентів першого курсу тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського. *Медична освіта*. 2016. № 4. С. 31-33.
3. Гладкова О.В. Мотивація здобувачів вищої освіти до навчання в університеті. Матеріали науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні засади підготовки фахівців в умовах сучасного освітнього середовища». Харків : НФаУ, 2019. С. 176-181.
4. Зайцева І.В. Мотивація учіння студентів / За ред. Лузана П.Г. Ірпінь, 2000. 191 с.
5. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навчальний посібник. К. : Либідь, 2002. 304 с.
6. Керекеша О.В. Мотивація до навчальної діяльності студентів у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. №11-12. С. 288-289.
7. Климчук В.О. Психологічні детермінанти розвитку внутрішньої мотивації студентів у навчальній діяльності: [дисертація]. Житомир. 2004. 303 с.
8. Кобець О.В., Хуртенко О.В. Структурні елементи механізмів психічного регулювання суб'єкта навчальної діяльності. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. №1(71). С. 94-98. <https://DOI: 10.33099/2617-6858-23-71-1-94-98>
9. Коваленко Н.П., Боброва Н.О., Ганчо О.В., Зачепіло С.В. Мотивація студентів як запорука успішного професійного розвитку. *Медична освіта*. 2020. № 3. С. 43-48.
10. Кубай Н.А. Психологічні особливості навчальної мотивації студентів: кваліфікаційна робота. Острого: Національний університет «Острозька академія». 2020. 54 с. Режим доступу: <https://theses.oa.edu.ua/handle/123456789/3056>
11. Кузікова С.Б., Пухно С.В. Особливості мотивації навчання студентів педагогічних спеціальностей закладу вищої освіти. *Психологія і особистість*. 2024. №1(25). С. 109-120. Режим доступу: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/psy/article/view/320>

12. Лавринюк О., Кириченко В. Мотивація до навчальної діяльності: аналіз сучасних теорій. *Журнал соціальної та практичної психології*. 2023. №1. С. 34-39.
13. Молчанюк О.В., Бабакіна О.О. Навчально–пізнавальна мотивація особистості: психолого – дидактичний аспект. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Випуск XXXII. Харків, 2013. С. 131-139.
14. Хромченко О.В. Мотиви учіння студентів та умови їх формування. *Академічні студії*. 2022. №2. С. 50-55. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.2.8>
15. Хуртенко О.В. Фактори, що впливають на розвиток мотивації до навчальної діяльності та стресостійкості у студентів. *Психологічні травелоги*. 2025. №1. С. 181-192. <https://doi.org/10.31891/PT-2025-1-19>
16. Ozuturk, G., Cigdem H. Determination of University students' motivation in the EFL classroom. *Procedia Social and Behavioral Science*. 2014. P. 7-12.
17. Ryan R.M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. Vol. 25, No. 1. P. 54-67. DOI: <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>

References

1. Atamanchuk N.M. Rozvytok u studentskoï molodi motyvatsii do navchannia. Bocharovski chytannia. Kharkiv. 2018. S. 19-22 [in Ukrainian].
2. Burmas N.I., Boiko L.A., Bekus I.R., Kyryliv M.V. Doslidzhennia navchalnoi motyvatsii u studentiv pershoho kursu ternopilskoho derzhavnoho medychnoho universytetu imeni I. Ya. Horbachevskoho. Medychna osvita. 2016. № 4. S. 31-33 [in Ukrainian].
3. Hladkova O.V. Motyvatsiia zdobuvachiv vyshchoï osvity do navchannia v universyteti. Materialy naukovy-praktychnoi konferentsii «Psykhologo-pedahohichni zasady pidhotovky fakhivtsiv v umovakh suchasnoho osvithnoho seredovyshcha». Kharkiv : NFaU, 2019. S. 176-181 [in Ukrainian].
4. Zaitseva I.V. Motyvatsiia uchinna studentiv / Za red. Luzana P.H. Irpin, 2000. 191 s [in Ukrainian].
5. Zaniuk S.S. Psykholohiia motyvatsii: Navchalnyi posibnyk. K. : Lybid, 2002. 304 s [in Ukrainian].
6. Kereksha O.V. Motyvatsiia do navchalnoi diialnosti studentiv u vyshchomu navchalnomu zakladi. Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. 2021. №11-12. S. 288-289 [in Ukrainian].
7. Klymchuk V.O. Psykholohichni determinanty rozvytku vnutrishnoi motyvatsii studentiv u navchalnii diialnosti: [dysertatsiia]. Zhytomyr. 2004. 303 s [in Ukrainian].
8. Kobets O.V., Khurtenko O.V. Strukturni elementy mekhanizmv psykhychnoho rehuliuвання subiekta navchalnoi diialnosti. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. 2023. №1(71). S. 94-98 [in Ukrainian].

9. Kovalenko N.P., Bobrova N.O., Hanch O.V., Zachepilo S.V. Motyvatsiia studentiv yak zaporuka uspishnoho profesiinoho rozvytku. Medychna osvita. 2020. № 3. S. 43-48 [in Ukrainian].
10. Kubai N.A. Psykholohichni osoblyvosti navchalnoi motyvatsii studentiv: kvalifikatsiina robota. Ostroh: Natsionalnyi universytet «Ostrozka akademiia». 2020. 54 s [in Ukrainian].
11. Kuzikova S.B., Pukhno S.V. Osoblyvosti motyvatsii navchannia studentiv pedahohichnykh spetsialnostei zakladu vyshchoi osvity. Psykholohiia i osobystist. 2024. №1(25). S. 109-120 [in Ukrainian].
12. Lavryniuk O., Kyrychenko V. Motyvatsiia do navchalnoi diialnosti: analiz suchasnykh teorii. Zhurnal sotsialnoi ta praktychnoi psykholohii. 2023. №1. S. 34-39 [in Ukrainian].
13. Molchaniuk O.V., Babakina O.O. Navchalno–piznavalna motyvatsiia osobystosti: psykholoho – dydaktychnyi aspekt. Naukovi zapysky kafedry pedahohiky. Vypusk KhKhKhII. Kharkiv, 2013. S. 131-139 [in Ukrainian].
14. Khromchenko O.V. Motyvy uchinnia studentiv ta umovy yikh formuvannia. Akademichni studii. 2022. №2. S. 50-55 [in Ukrainian].
15. Khurtenko O.V. Faktory, shcho vplyvaiut na rozvytok motyvatsii do navchalnoi diialnosti ta stresostiikosti u studentiv. Psykholohichni travelohy. 2025. №1. S. 181-192 [in Ukrainian].
16. Ozuturk, G., Cigdem H. Determination of University students motivation in the EFL classroom. Procedia Social and Behavioral Science. 2014. P. 7-12.
17. Ryan R.M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. Contemporary Educational Psychology. 2000. Vol. 25, No. 1. P. 54-67.